

Notlarını bulduğum ama kaynağını bulamadığım, arayarak da tahminen burası olduğunu tahmin ettiğim bir yazıda para problemleri ve zihinsel performansın arasındaki bağlantıyı incelemişler.

On average, a person preoccupied with money problems exhibited a drop in cognitive function similar to a 13-point dip in IQ, or the loss of an entire night's sleep.

Para sıkıntısı çeken bir insanın IQ'su ortalama olarak 13 puan düşüyormuş. Bu da o teste gece uyu-madan girmiş gibi olmakla aynı şeymiş.

“Previous views of poverty have blamed poverty on personal failings, or an environment that is not conducive to success,” she said. “We’re arguing that the lack of financial resources itself can lead to impaired cognitive function. The very condition of not having enough can actually be a cause of poverty.”

Fakirlikle ilgili fikirler genelde insanların kişisel sorunlarından veya sorumluluklarını yerine ge-tirmediğinden dolayı bu durumda olduklarını söylüyormuş. Science’da yayınlanan bir yazı insanların (tabiri caizse) aptallıktan dolayı fakir değil, fakirlikten dolayı aptal olduğunu söylüyormuş. (Hüs-nütabir yapıp *impaired cognitive function*’ı *hasar görmüş bilişsel işlev* diye tercüme edebilirdim ama daha anlaşılır olacağını sanmıyorum.)

Because sugarcane harvests occur once a year, these are farmers who find themselves rich after harvest and poor before it. Each farmer was given the same tests before and after the harvest, and performed better on both tests post-harvest compared to pre-harvest.

Şeker kamışı tarımı yapan bir grup çiftçiye IQ testine sokmuşlar. Hasattan önce ve hasattan sonraki performansları arasında fark varmış. Gerçi bu adamların testi öğrenmiş olmasıyla da alakalı olabilir, IQ konusunda bir derede iki defa yıkanamazsınız ama söyledikleri makul görünüyor. Hasattan sonra keyfi yerindeyken testi daha ciddiye almış da olabilirler ama hadi, çiftçilerin hasattan sonra kafalarının daha iyi çalıştığını düşünelim.

Using one new, genome-based measure, economists found genetic endowments are distributed almost equally among children in low-income and high-income families. Success is not.

Akademik başarıya sebep olan genlerin de çocuklar arasında eşit olarak dağıldığını ancak yüksek gelir gruplu ailelerin çocuklarının akademik olarak daha başarılı olduğunu, akademik başarıdaki bu farkın da aslında gelir durumuyla izah edilebileceğini söylüyor.

The least-gifted children of high-income parents graduate from college at higher rates than the most-gifted children of low-income parents.

Yüksek gelir grubundaki ailelerin en yeteneksiz çocukları, düşük gelir grubundaki ailelerin en yetenekli çocuklarına nispetle üniversiteden daha yüksek oranda mezun oluyormuş. Bu muhtemelen Amerikan istatistiği ama benzer bir etkiyi sınıfları stabilize olmuş tüm toplumlarda görmek mümkün olmalı.

“Two people who are genetically similar can have strikingly different IQ test scores because the richer ones have invested more in their kids,” Papageorge said. When you look at the raw genetic potential of the two people, though, “you see they’re actually quite similar.”

Genetik olarak aynı olan iki insanın IQ testleri bulundukları gelir grubuna göre değişiyormuş, çünkü yüksek gelir grubundakiler çocuklarına daha çok yatırım yapıyormuş. Buradan IQ testlerinin pek de tutarlı olmadığı sonucu da çıkabilir, zaten Taleb mesela son zamanlarda bunu kuvvetle söylemeye başladı. Temelde gerizekalılık testi olan bir ölçme tekniğinden *ileri zekalılık testi* çıkmaz, bir insana görme testi yapar gibi zeka testi yapılmaz ama *psikoloji ilminin* mensuplarının önemli bir meşgalesi bu, onun için yersiz bir *başarı ölçütü* değil. (IQ testinde 60 alan birinin gerizekalı olduğunu söyleyebilirsiniz ama 160 alan birinin *her konuda üstün yetenekli* olması biraz zayıf bir ihtimal.)

Ben bu yazıdan o zamanlar *fırsat eşitliği* gibi bir fikir edinmişim ama şimdi baktığımda IQ ve akademik başarının daha çok yapay ölçekler olduğunu anlıyorum. Bu yapay ölçekler öğrenilebiliyor, yani, eğer yeterince imkan bulursanız sadece testlere girerek ve *okumaya devam ederek* başarınızı artırabiliyorsunuz. Bununla beraber bunun *gerçek hayata dair* verdiği fikir nedir, orada net değil.

Bütün toplumlarda sınıflar oluşuyor, insanların bazıları yukarıda, bazıları aşağıda kalıyor, *eşitlik* diye bir durum yok, bu eşitsizlik hangi ailede doğduğunuzla başlıyor ve hayatınızın tüm alanlarını etki altına alıyor. Ancak buradan *haydi, hep beraber eşitlik için çalışalım* anlamı çıkar mı, çıkmalı mı, yoksa insanların davranış özelliklerine uygun toplum yapısı bu olduğu için mi sonunda böyle bir sınıflaşma oluyor, o konuda emin olamıyorum. Ben *eşitlik* değil, *toplumun geneli için hangisi daha iyi olur?* sorusunun cevabını merak ediyorum. Mutlak eşitlik mümkün değil, ancak eşitsizliği hangi ölçülerle sağlamalı ve bunların çapı, imtiyazları ve saire ne olmalı, bunları düşünmek daha uygun.